

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA
FEDERALNO MINISTARSTVO FINANCIJA

**SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE
FEDERACIJE BIH ZA PERIOD 2015. – 2017.**

Sarajevo, maj 2014. godine

SADRŽAJ

1. UVOD.....	2
2. CILJEVI I PRIORITETI VLADE FEDERACIJE BIH U PERIODU OD 2015. - 2017.	3
3. MAKROEKONOMSKA KRETANJA U SREDNJOROČNOM PERIODU	4
3.1. Međunarodno makroekonomsko okruženje za period od 2010 – 2013. godine sa projekcijama	4
3.2. Makroekonomska kretanja u Federaciji BiH za period od 2010 - 2013. godine	6
3.3. Makroekonomske projekcije za period od 2015. – 2017. godine	9
3.4. Rizici ostvarenja projekcija.....	12
4. FISKALNA POLITIKA U SREDNJOROČNOM PERIODU.....	12
4.1. Fiskalna politika u 2014. godini.....	13
4.2. Kretanje prihoda u periodu od 2015. – 2017. godine	15
4.2.1. Struktura javnih prihoda i trendovi za period od 2011. – 2014. godine	16
4.2.2. Struktura projekcije javnih prihoda za period od 2015 – 2017. godine.....	17
4.3. Kretanje rashoda u periodu od 2015. – 2017. godine	18
4.3.1. Struktura javnih rashoda i trendovi za period od 2011. – 2014. godina	19
4.3.2. Struktura projekcije javne potrošnje za period od 2015 – 2017. godine....	20
4.4. Konsolidirana opća vlada u periodu od 2015. – 2017. godine.....	21
5. JAVNI DUG U SREDNJOROČNOM PERIODU.....	25
5.1. Stanje i projekcije javnog duga u periodu od 2015. – 2017. godine	25
5.1.1. Stanje javnog duga u Federaciji BiH u periodu od 2011. - 2013. godine ..	25
5.1.2. Projekcija otplate i stanja duga u Federaciji BiH u periodu od 2014. - 2017. godine.....	27

1. UVOD

Nestabilnost makroekonomskog okruženja je obilježje prethodne dvije godine (2012. i 2013. godina), međutim, u narednim godinama očekivanja su pozitivna kako u međunarodnom okruženju, prvenstveno zemljama EU i eurozone, tako i u BiH neposrednom okruženju. Očekuje se blagi porast privredne aktivnosti uz oporavak ekonomskog rasta već u 2014. godini.

Vlada Federacije je usvojila i pokrenula niz mjera na fiskalnoj stabilizaciji i poboljšanju okruženja na povećanju konkurentnosti privrede. Ove Smjernice su pripremljene u trenutku laganog izlaska iz recesija kada se očekuje blagi rast u zemljama najvećim izvoznim tržištima BiH i federacije BiH. Rast indeksa industrijske proizvodnje od 7,3 uz negativni indeks potrošačkih cijena (-0,2) u 2013. godini te nastavak pozitivnih kretanja makroekonomskih pokazatelja u I kvartalu 2014. godine uveliko ohrabruju očekivane pozitivne pomake.

U srednjoročnom periodu budžete u Federaciji oprećivaće veći iznosi sredstava za otplate zaduženja koji je potrebno uključiti prilikom pripreme i usvajanja budžeta na svim nivoima vlasti, odnosno uključiti prilikom kreiranja mjera fiskalne konsolidacije u Federaciji BiH. Ključno pitanje u srednjoročnom periodu biće provođenje zacrtanih strateških opredjeljenja.

Pozitivni trendovi oporavka i fiskalne stabilizacije koje navodimo u Smjernicama su rezultat projekcija na osnovu povoljnih ekonomskih pokazatelja i ekonomskog ambijenta u Evropi, a posebno u Njemačkoj, Austriji, Italiji i zemljama regiona, koje su naša tradicionalna tržišta. Realno je za očekivati da ovakvi trendovi oporavka budu nastavljeni, te da u srednjoročnom periodu mogu dovesti do konkretnih poboljšanja u privredi i životu običnih ljudi kroz rast kupovne moći, rast plata i životnog standarda uopće.

Federalno ministarstvo finansija je u obavezi držati se budžetskog kalendara i dostaviti Vladi Smjernice na razmatranje i usvajanje, a iste predstavljaju osnovu nižim nivoima vlasti za izradu srednjoročnih i godišnjih planova.

Međutim, projekcije na koje se oslanjaju ove Smjernice, kao i same Smjernice rađene su prije situacije nastale zbog kišnih padavina koje su prouzrokovale izlivanje rijeka i bujičnih potoka iz korita i plavljenja velikog broja infrastrukturnih i stambenih objekata, kao i poljoprivrednog i drugog zemljišta u Bosni i Hercegovini u maju 2014. godine. Predpostavke su da će posljedice biti dalekosežne u mnogim oblastima ekonomije, uključujući i fiskalnu stabilnost i politiku svih nivoa vlasti u Federaciji BiH. Zbog novonastale situacije sasvim je za realno očekivati povećanje troškova u budžetima na svim nivoima s jedne strane, te smanjenje ekonomske aktivnosti, naročito u poljoprivredi, s druge strane.

S obzirom da će se sa procjenom nastale štete zvanično početi krajem maja 2014. godine, precizna informacija o materijalnoj šteti, kao i eventualnom padu svih prihoda, a posebno prihoda od indirektnih poreza, moći će se dati tek nakon određenog perioda. Međutim, kada su u pitanju prve informacije, može se reći da su prije poplava prihodi od PDV-a, akciza, carina i putarina u maju na dnevnom nivou iznosili između 20 i 22 miliona KM. Nakon što su poplave pogodile BiH prihodi su u prvoj sedmici na dnevnom nivou iznosili 10 do 15 miliona KM što je oko 30% od uobičajenih.

S obzirom da u trenutku objavljivanja ovih Smjernica nisu dostupni detaljni podaci o kretanju makroekonomskih pokazatelja koji su usklađeni sa novonastalom situacijom uzrokovanom poplavama i klizištima, te da će relevantnim institucijama koje se bave predviđanjima makroekonomskih indikatora i prihoda od indirektnih poreza (DEP, OMA) trebati određeni vremenski period za izradu revidiranih projekcija, Federalno ministarstvo finansija se odlučilo da ipak Vladi Federacije BiH predloži ove Smjernice kako bi na taj način omogućili nižim nivoima vlasti relevantne informacije da u skladu sa njima mogu pripremati svoje planske dokumente, dok će Federalno ministarstvo finansija u narednom periodu pažljivo pratiti trendove, te revidirati projekcije i analize te na vrijeme izvijestiti niže nivoe vlasti o eventualnim izmjenama.

2. CILJEVI I PRIORITETI VLADE FEDERACIJE BIH U PERIODU OD 2015. - 2017.

U 2010. godini Vlada Federacije BiH je podržala Strategiju razvoja (SR) i Strategiju socijalnog uključivanja (SSU) BiH (157. sjedinica Vlade, 21.09.2010. godine) i s tim u skladu usvojila Strategiju razvoja Federacije BiH za period od 2010. do 2020. godine. Kako je Strategija razvoja F BiH kompatibilna sa strategijama na nivou države BiH utvrđeno je šest strateških ciljeva za Federaciju BiH¹:

- 1) Makroekonomski okvir
- 2) Konkurentnost i output (proizvodnja, dohodak)
- 3) Javni sektor i javna uprava
- 4) Zaposlenost
- 5) Održivi rast i razvoj
- 6) Socijalna uključivost

U 2011. godini Vlada Federacije je usvojila Program rada Vlade Federacije BiH za mandatni period od 2011-2014. godine (30. sjednici od 22.12.2011. godine). Prema ovom planu², prioritetni ciljevi u Federaciji BiH ključni za izradu smjernica i ciljeva fiskalne politike su navedeni u okviru cilja makroekonomska stabilnost, podcilj Razvoj javnih finansija:

- 1) Blagi fiskalni deficit
  - Relativno smanjenja javnih rashoda, posebno tekuće javne potrošnje,
  - Povećati investicije iz budžeta i Razvojne banke
  - Nastaviti sa privatizacijom državne imovine
- 2) Jačanje fiskalnog upravljanja sa nekoliko mjera
  - Harmonizirati i koordinirati procese budžetiranja,
  - Uskladiti fiskalnu statistiku s međunarodnim standardima,

¹ Vlada Federacije BiH, Strategija razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2010-2020, Sarajevo, 2010., str. 104

² Vlada Federacije BiH, Program rada Vlade Federacije BiH u mandatnom periodu 2011. – 2014. godine, Sarajevo, decembar /prosinac 2011. godine., str. 9-10

- Osigurati budžetsku podršku za ispunjenje uslova Evropskog partnerstva i euroatlantskih integracija,
- Osigurati limitiranje budžeta vlada na svim nivoima FBiH prihodima od indirektnih poreza poslije 2011.

Takođe, dokumentom Ekonomska politika Federacije Bosne i Hercegovine za period 2014-2016. godine, Vlada Federacije će utvrđene strateške ciljeve nastojati ostvariti putem usmjeravanja prioriteta ka intenzivnijem privrednom razvoju i strukturnim reformama neophodnim za ekonomski rast, uvećanje zaposlenosti i životnog standarda građana. S tim u vezi ovim dokumentom su određene osnovne politike djelovanja usmjerene na održivost javne potrošnje i povećanje konkurentnosti privrede u ovom srednjoročnom periodu.

3. MAKROEKONOMSKA KRETANJA U SREDNJOROČNOM PERIODU

3.1. Međunarodno makroekonomsko okruženje za period od 2010 – 2013. godine sa projekcijama

Prema podacima Vanjskotrgovinske komore BiH³ najveća izvozna tržišta i glavni ekonomski partneri BiH i Federacije BiH su zemlje regiona (Hrvatska, Slovenija, Srbija, Crna Gora), zemlje eurozone i Evropske unije (Njemačka, Austrija, Italija, Nizozemska, Češka Republika, Mađarska, Poljska) i ostale zemlje (od koji su najznačajnije Švicarska i Turska). Obim vanjskotrgovinske razmjene za Federaciju sa ovim zemljama u 2013 godinu iznosio je 15,155 milijardi KM, što je za 33,52 miliona više u odnosu na 2012. godinu. S tim u vezi, ove zemlje predstavljaju najznačajnije međunarodno makroekonomsko okruženje BiH i Federacije BiH.

Prema posljednjim projekcijama Europske komisije objavljenim u februaru 2014 godine (zimski projekcija) predviđa se, nakon povećanja realnog bruto domaćeg proizvoda od 1,5% u EU i 1,2% u eurozoni u 2014, ubrzanje rasta na 2,0% u EU i 1,8% u eurozoni u 2015. godini. Ovo povećanje predstavlja povećanje od 0,1% u odnosu na projekcije objavljene u jesen 2013. godine.

Projekcije se i dalje zasnivaju na pretpostavci da će provođenjem usaglašenih mjera politike na nivou EU-a i država članica doći i do porasta u povjerenju i do boljih finansijskih uslova te da će se neometano provesti potrebna privredna prilagođavanja u državama članicama, istovremeno jačajući njihov potencijal rasta.

Naime, predviđa se da će na globalnom tržištu trgovina u intenzivnim sektorima poput investicija imati brži rast od BDP, što će obezbijediti dodatni podsticaj privrednoj ekspanziji. Predviđa se da će rast izvoza u svijetu dostići 5,1% u 2014 i 5,8% u 2015. godini. U skladu s tim, predviđa se rast izvoza u EU do 4% u 2014. i 5,5% u 2015, te da će rast uvoza pratiti ovo kretanje izvoza.

U 2014. godini predviđa se umjerena inflacija potrošačkih cijena u EU-u i u eurozoni, sa stopama od 1,2 % i 1,0 %, te ponovno uvećanje u 2015. godini od 0,3 procentna poena što ne bi bilo problematično, obzirom da se predviđa rast realnog BDP-a za 0,5 procentnih poena u EU i eurozoni.

³ Podaci uzeti sa oficijalne stranice Vanjskotrgovinske komore BiH, <http://komorabih.ba/vanjskotrgovinska-razmjena-2/> (08.04.2014)

Tabela 1: Međunarodno okruženje – makroekonomski pokazatelji 2010-2015⁴

Realni rast bruto domaćeg proizvoda (%)	Ostvarenje				Projekcije	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Njemačka	4,0	3,3	0,7	0,4	1,8	2,0
Austrija	1,8	2,8	0,9	0,3	1,5	1,8
Italija	1,7	0,4	-2,4	-1,9	0,6	1,2
Nizozemska	1,5	0,9	-1,2	-0,8	1,0	1,3
Slovenija	1,3	0,7	-2,5	-1,1	-0,1	1,3
Eurozona	1,9	1,6	-0,7	0,4	1,2	1,8
Češka Republika	2,5	1,8	-1,0	-0,9	1,8	2,2
Hrvatska	-2,3	-0,2	-1,9	-1,0	0,5	1,2
Mađarska	1,1	1,6	-1,7	1,1	2,1	2,1
Poljska	3,9	4,5	2,0	1,6	1,4	2,0
Evropska unija	2,0	1,6	-0,4	0,1	1,5	2,0
Srbija	1,0	1,6	-1,5	1,7	1,5	2,0
Crna Gora	2,5	3,2	-2,5	1,9	2,3	3,1
Turska	9,2	8,8	2,2	3,5	3,0	4,3
Stopa nezaposlenosti (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Evropska unija	n/a	n/a	n/a	10,9	10,7	10,4
Inflacija (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Eurozona	1,6	2,7	2,5	1,3	1,0	1,3
Evropska unija	2,1	3,1	2,6	1,5	1,2	1,5

Izvor: Eurostat, Tabele: Real GDP growth rate – volume, izmjena 7.4.2014, HICP - inflation rate, izmjena 26.03.2014; European Commission, European Economic Forecast, Winter 2014, 2/2914.

Privredna kretanja i projekcije u EU, naročito u Njemačkoj, Italiji, Austriji, Češkoj Republici i drugim zemljama EU, te zemljama u regionu, naročito Hrvatskoj, Sloveniji i Srbiji, koje predstavljaju glavne ekonomske partnere BiH i Federacije BiH, imaće značajan uticaj na domaća privredna kretanja. Zabilježen je realni rast BDP-a u Njemačkoj u procentu od 0,7% u 2012. i 0,4% u 2013. godine, te se predviđa rast na 2% u 2015. godini. Očekuje se ubrzanje ekonomskog rasta na osnovu jačanja domaće tražnje. Uz povoljne uslove finansiranja i smanjenje kamatnih stopa očekuje se postepeni rast ulaganja u opremu i rast potrošnje. U Austriji se nakon opadanja realnog BDP od 2010 do 2013. godine predviđa rast koji bi mogao dostići nivo od 1,8% iz 2010. do kraja 2015. godine. Bez obzira što su finansijski uslovi i dalje nepovoljni, očekuje se da poboljšanja u vanjskom okruženju i stabilnost na tržištu rada doprinesu uvećanju investicija i potrošnje tokom 2014 i 2015. godine.

⁴ Podaci preuzeti sa oficijalne stranice Eurostata sa posljednjom promjenom 07.04.2014 za Realni rast bruto proizvoda i 26.03.2014 za inflaciju <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/> i dokumenat Evropske komisije, „European Economic Forecast, Winter 2014, objavljen u Februaru, 2014 http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/index_en.htm (08.04.2014)

Poslije pada realnog BDP-a u u 2012. godini u zemljama regiona zabilježen je rast u 2013, a predviđanja su da će se rast nastaviti i u naredne dvije godine. Slovenija i Hrvatska bilježe smanjenje negativnog trenda rasta realnog BDP-a u 2013. u odnosu na 2012. godinu, Hrvatska za 8 procentnih poena, a Slovenija 1,4 procentna poena, odnosno realni BDP obje zemlje je bio približno na istom nivou. Predviđa se nastavak rasta realnog BDP u naredne dvije godine u obje zemlje, usljed uticaja spoljnih faktora u Sloveniji i izvoza i investicija u Hrvatskoj. Oporavak privrednih kretanja u 2013. godine u odnosu na 2012. godinu zabilježen je u Srbiji (rast na 1,7%) i Crnoj Gori (rast na 1,9%). U obje zemlje se predviđa nastavak rasta realnog BDP naročito u Crnoj Gori na 2,3 u 2014. do čak 3,1% u 2015. godini što je više od svih već pomenutih zemalja članica Evropske unije i eurozone. Predpostavke za ovakav rast su na očekivanom ubrzanju strukturnih reformi usljed procesa pridruživanja EU nakon izbora u Srbiji i talas novih investicija u Crnoj Gori.

Obzirom na kretanja realnog BDP u proteklim godinama, negativni rizici za ostvarenje navedenih projekcija rasta još uvijek su značajni, a neizvjesnost i dalje ostaje visoka. Ali, ako se ostvare predpostavke na kojima se zasnivaju ove projekcije, odnosno ako se provedu strukturne reforme to bi moglo pozitivno uticati na rast povjerenja, ulaganja i sposobnost finansijskog sektora da dodjeljuje povoljnije kredite, te time i privredni rast.

3.2. Makroekonomska kretanja u Federaciji BiH za period od 2010 - 2013. godine

Tabela 2: Makroekonomski pokazatelji F BiH od 2010- 2013. i I kvartal 2014. godinu (%)

Naziv	2010	2011	2012	2013	2014
					I kv
Bruto domaći proizvod (realni)	0,8	0,9	-1,2	1,7 ⁵	
Indeks industrijske proizvodnje	4,2	2,5	-4,4	7,3	6,7
Izvoz roba	28,35	14,5	-3,2	5,7	3,2
Uvoz roba	8,49	14,3	-1,9	-1,4	-13,3
Pokrivenost uvoza izvozom	53,2	53,3	52,6	56,4	62,5
Stopa registrirane nezaposlenosti	45,1	46,7	46,8	47,4	47,5
Indeks potrošačkih cijena	1,8	3,6	2,1	-0,2	-1,5

Izvor: Federalni zavod za statistiku i Agencija za statistiku BiH⁶

Pozitivna ekonomska kretanja u 2010. i 2011. godini u Federaciji BiH bila su u najvećoj mjeri rezultat snažnijeg uticaja međunarodnog okruženja, što se odrazilo naročito na izvoz i industriju. Usporevanje pozitivnih kretanja makroekonomskih pokazatelja u eurozoni koje su obilježile 2011., 2012. i 2013. godine naročito u razvijenim zemljama Evrope (Njemačka i Austrija koje su značajni vanjskotrgovinski partneri BiH i Federacije BiH) uticali su na kretanja u Federaciji BiH i BiH u cjelini.

⁵ Kretanje realne stope BDP-a je podatak koji je rezultat procjene Federalnog zavodu za programiranje razvoja

⁶ korišteni objavljeni podaci Federalnog zavoda za statistiku: Statistički godišnjak/ljetopis 2012, Sarajevo 2012; Statistički godišnjak/ljetopis 2013, Sarajevo, 2013; Mjesečni statistički pregled F BiH 3/13, broj 3, Sarajevo, Mart/Ožujak 2013. godine; Mjesečni statistički pregled F BiH 3/14, broj 3, Sarajevo, Mart/Ožujak 2014. godine; Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi 2012 i 2013.

Njemačka je zabilježila pad realnog bruto domaćeg proizvoda od 2,6 procentnih poena u 2012. u odnosu na 2011., dok je u Austriji registriran pad od 1,9 procentnih poena u 2012. u odnosu na 2011. godinu. Iz ovih razloga realno je opravdan pad najznačajnijih ekonomskih indikatora u Federaciji, prije svega indeksa industrijske proizvodnje i izvoza, obzirom da je učešće Njemačke i Austrije bilo oko 27% od ukupno ostvarenog izvoza u 2012. godini. Dodatno u prilog navedenom su podaci koji ukazuju da je u zemljama regije, ključnim trgovinskim partnerima, Hrvatskoj, Srbiji i Sloveniji u 2012. godinu, takođe, došlo do pada realnog bruto domaćeg proizvoda u mnogo većem procentu od pomenutog vezano uz Njemačku i Austriju (u 2012. godini realni bruto domaći proizvod je bio na nivou od: Hrvatska -1,9%; Slovenija -2,5%, te Srbija -1,5%).

Istovremeno, stopa nezaposlenosti u Federaciji BiH je tokom ovog perioda (2011-2013) ostala relativno visoka, a pad uvoza roba u 2012. godini jasno ukazuje na pad privatne potražnje što je posljedica slabe kupovne moći građana.

U toku 2013. godine došlo je do stabiliziranja u eurozoni, Evropskoj uniji i regiji što se direktno odrazilo i na stabilizaciju prilika u Federaciji BiH, odnosno došlo je do rasta stopa realnog BDP-a, industrijske proizvodnje i izvoza. S tim u vezi je realno očekivati, ukoliko se ostvare prognoze Evropske komisije o pozitivnim pomacima, pozitivne pomake u bh. ekonomiji u cjelini ali i u Federaciji BiH. Ove prognoze se temelje na pokazateljima iz 2013. i I kvartala 2014. godine. Naime, indeks industrijske proizvodnje je porastao na 7,3% u 2013. godinu u odnosu na 2012., kada je bi negativan i veći je za čak 11,7 procentnih poena. Izvoz roba se, takođe, povećao na 5,7% u odnosu na 2012. godinu, dok se uvoz roba smanjio, te je i pokrivenost uvoza izvozom bila veća i iznosila 56,4%. Rast ovih pokazatelja se nastavio i u I kvartalu 2014. godini. Obzirom da ekonomska kretanja u Federaciji BiH uglavnom zavise od međunarodnog okruženja i kretanja izvoza, a s tim u vezi i industrijske proizvodnje važno je posmatrati kretanje ovih pokazatelja po kantonima.

Tabela 3: Učešće obima i indeks industrijske proizvodnje po kantonima od 2010-2012. godine

Kanton	Učešće (%)			Indeks (%)		
	2010	2011	2012	2010/2009	2011/2010	2012/2011
USK	3,3	3,0	2,9	5,8	-6,3	-5,0
POK	0,8	0,9	1,4	-13,6	-7,5	45,2
TK	28,3	30,1	30,7	5,2	8,5	0,9
ZDK	20,7	20,2	20,0	-1,5	4,9	-4,7
BPK	1,6	0,8	0,8	13,0	-26,4	3,1
SBK	8,9	6,5	6,3	9,4	1,2	-6,9
HNK	13,5	9,9	9,7	18,9	-26,2	-13,6
ZHK	4,2	2,5	2,4	21,0	21,6	-6,7
SAK	17,8	23,5	23,3	-1,8	-5,2	-6,5
K-10	0,9	2,6	2,5	-4,8	-5,6	-27,3
Federacija BiH	100	100	100	4,2	2,5	-4,4

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja⁷

⁷ Federalni zavod za programiranje razvoja, Makroekonomski pokazatelji po kantonima za 2011, Sarajevo, Maj, 2012 i Makroekonomski pokazatelji po kantonima za 2012, Sarajevo, Juni, 2013.

U 2012. godini zabilježen je pad fizičkog obima industrijske proizvodnje u procentu od 4,4%⁸. Analiza pokazuje da ukupnom padu najvećim dijelom doprinosi pad proizvodnje u rudarstvu (4,1%), u prerađivačkoj industriji (2,1%) i pad u snabdijevanju električnom energijom, plinom i vodom (10,9%). Najveće učešće u ukupnom obimu industrijske proizvodnje imali su Tuzlanski kanton, Kanton Sarajevo i Zeničko-dobojski kanton, te je njihov doprinos ukupnom padu industrijske proizvodnje u Federaciji u cjelini bio najveći.

Tabela 4: Vanjskotrgovinska razmjena po kantonima od 2011-2012. godine

Kanton	Vrijednost 2011 (KM)		Vrijednost 2012 (KM)		Indeks 2011/2010 (%)		Indeks 2012/2011 (%)		Pokrivenost uvoza izvozom (%)	
	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	2011	2012
USK	196.999	284.542	188.427	280.960	6,9	9,1	-4,4	-1,3	69,2	67,1
POK	71.475	208.726	80.968	143.911	21,2	27,5	13,3	-31,1	34,2	56,3
TK	1.136.234	1.389.139	979.775	1.258.049	12,5	9,7	-13,8	-9,4	81,8	77,9
ZDK	1.436.294	1.573.377	1.552.457	1.530.214	23,4	26,3	8,1	2,7	91,3	101,5
BPK	101.891	79.637	111.963	83.609	11,2	9,8	9,9	5,0	127,9	133,9
SBK	575.862	780.377	498.687	762.615	21,4	7,4	-13,4	-0,3	73,8	65,4
HNK	738.256	1.149.074	718.418	1.199.094	15,3	19,2	-0,3	4,4	64,2	59,9
ZHK	261.845	966.051	281.438	1.019.841	9,1	9,4	7,5	5,6	27,1	27,6
SAK	785.450	3.544.639	722.965	3.508.104	5,5	13,2	-8,0	-1,0	22,2	20,6
K-10	115.930	194.984	113.448	186.071	-6,5	2,0	-2,1	-4,6	59,5	61,0
Federacija BiH	5.420.236	10.170.546	5.248.547	9.972.467	14,5	14,3	-3,2	-1,9	53,3	52,6

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Robna razmjena Federacije BiH sa inostranstvom u 2011. godini se povećala u odnosu na prethodnu godinu i na izvoznoj i na uvoznoj strani. Ostvareni izvoz je veći za 14,5%, dok se uvoz povećao za 14,3% u odnosu na prethodnu godinu. U 2012. godini je situacija obrnuta, pbim robne razmjene Federacije BiH sa inostranstvom u 2012. godini se smanjio u odnosu na prethodnu godinu i na izvoznoj i na uvoznoj strani.

⁸ Federalni zavod za statistiku, Statistički godišnjak/ljetopis 2013

Vanjskotrgovinska razmjena po kantonima u 2011. i 2012. godini pokazuje da je uvoz najveći u SAK, ZDK i TK. Najveći izvozni udio u odnosu na ukupni izvoz FBiH imaju ZDK i TK. U 2011. godini, uvoz je najviše rastao u kantonima POK, ZDK i HNK, dok je izvoz najviše rastao u kantonima ZDK, SBK, POK i HNK. Za istu godinu, BPK je jedini kanton koji je imao vanjskotrgovinski suficit (pokrivenost uvoza izvozom je 127,9%). Najveći doprinos u izvozu u BPK su činili industrijski proizvodi. U 2012. godini, uvoz je najviše rastao u kantonima ZHK, BPK i HNK, dok je izvoz najviše rastao u kantonima ZDK, BPK i POK. Za istu godinu, jedino su BPK (pokrivenost uvoza izvozom 133,9%) i ZDK (101,5%) imali vanjskotrgovinski suficit. Struktura izvoza pokazuje da Federacija BiH uglavnom izvozi nisko tehnološke, odnosno resursno intenzivne proizvode, što predstavlja ograničavajući faktor na svjetskim tržištima obzirom da najbrže raste tražnja za visoko tehnološkim proizvodima. Pokrivenost uvoza izvozom u 2011. u Federaciji BiH je iznosio 53,3%, a u 2012. godini 52,6% što predstavlja neznatno smanjenje.

Industrijska proizvodnja u BiH i Federaciji BiH, a posebno prerađivačka industrija, u velikoj mjeri je izvezno orijentirana tako da su pozitivna kretanja na izvoznim tržištima direktno uticala na njenu dinamiku kretanja u našoj zemlji, pa je za očekivati da ovakav uticaj bude prisutan i u buduću.

3.3. Makroekonomske projekcije za period od 2015. – 2017. godine

Projecirani ekonomski rast u zemljama, ekonomskim partnerima BiH i Federacije BiH, iz regije te rast u eurozoni i Evropskoj uniji trebao bi pozitivno uticati i ojačati BiH ekonomski rast tokom 2014-2015. godine. Nakon blage recesije u eurozoni i Evropskoj uniji u 2013., u zimskim projekcijama Evropske komisije, očekuje se skroman realni rast od 1,2% u 2014., te nešto veća stopa od 1,8% 2015. godine, dok su predviđanja za Evropsku uniju nešto viša (1,5% u 2014. i 2,0% u 2015. godini). Pri tome, u Njemačkoj i Austriji se u 2014. godini očekuje rast od 1,8 i 1,5%, a za 2015. još i više (2,0% u Njemačkoj i 1,8% Austriji) što je višestruko više u odnosu na 2013. godinu. Od zemalja u regiji, projeciran je pozitivan realni rast u Hrvatskoj, Srbiji i Crnoj Gori za obje godine, jedino se u Sloveniji pozitivan rast očekuje u 2015. godini.

Prema predviđanjima Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP), objavljenim u aprilu 2014. godine, sve ovo bi trebalo dovesti do jačanja izvoza i industrijske proizvodnje čime bi se višegodišnji trendovi uvećanja broja nezaposlenih mogao zaustaviti i smanjiti. Pored toga, ekonomski rast u zemljama regije bi mogao poboljšati trendove tekućih i kapitalnih novčanih priliva iz inostranstva. Očekuje se da bi pomenuti faktori trebali dovesti do postepenog jačanja ekonomskog rasta koji bi mogao iznositi 2,7% u 2014., 3,4% u 2015., 4,3% 2016., i 4,6% u 2017. godini. Ovaj rast bi trebao rezultat očekivanog rasta izvoza, te postepenim jačanjem privatne potrošnje i investicija. U projekcijama DEP-a se dalje navodi da će jačanje domaće tražnje dovesti do povećanja rasta uvoza, te s tim u vezi i blagog povećanja vanjskotrgovinskog deficita od 2% u 2014. godini.

Tabela 5: Makroekonomski pokazatelji i projekcije za BiH (2014 – 2017)

Naziv	2014	2015	2016	2017
Bruto domaći proizvod (realni) %	2,7	3,4	4,3	4,6
Indeks industrijske proizvodnje %	4,5	5,7	6,5	6,8
Izvoz roba (nominalni) %	5,0	7,8	8,0	7,9
Uvoz roba (nominalni) %	2,2	3,0	3,6	3,5
Stope rasta broja nezaposlenih %	0,2	-1,0	-1,8	-2,0
Stope rasta broja zaposlenih lica %	0,4	1,0	1,5	1,7
Nominalne stope rasta prosječne neto plate %	1,0	2,3	2,9	3,2
Indeks potrošačkih cijena %	0,1	1,1	1,0	1,2

Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje BiH⁹

Prema projekcijama DEP-a očekuje se da bi pozitivan ambijent u međunarodnom ekonomskom okruženju trebao omogućiti nastavak rasta industrijske proizvodnje u BiH, a time i u Federaciji sa stopom od 4,5% u 2014., 5,7% u 2015., dok se za 2016 i 2017. godinu očekuje povećanje više od 6%. Najveći doprinos ovako projeciranom rastu trebalo bi da ima prerađivačka industrija, koja čini značajan dio ukupne industrijske proizvodnje i u velikoj mjeri je izvozno orijentirana. Pored izvozno orijentiranih grana prerađivačke industrije zbog očekivanih investicionih aktivnosti tokom 2015. godine očekuje se pozitivan napredak i doprinos i drugih grana industrije koje su domaće orijentirane i zavise od domaće tražnje. Takođe se očekuje da će energetska sektor, uključujući rudnike, proizvodnju električne energije i naftnih derivata, ostvariti povećanje proizvodnje od oko 5% na nivou BiH u 2015. godini. U prilog ovim projekcijama idu podaci Federalnog zavoda za statistiku gdje je indeks industrijske proizvodnje dostigao nivo rasta od 7,3% u 2013. u odnosu na 2012. godinu. Najveći doprinos ukupnom uvećanju industrijske proizvodnje je bilo povećanje indeksa u prerađivačkoj industriji i proizvodnji električne energije.

Prema posljednjim projekcijama Evropske komisije¹⁰, broj zaposlenih u EU u 2014. godini će se skromno uvećati. U vezi sa ovim prognozama može se očekivati rast broja zaposlenih u BiH u 2014. godini od 0,4% i neto plaća 1%. Poboljšanja u poslovnoj klimi magla bi se pozitivno odraziti broj zaposlenosti koji bi se mogao uvećati za 1,0% u 2015., za 1,5%, u 2016. i za 1,7% u 2017. godini. Rast zaposlenosti bi se pozitivno odrazio na plate koje bi mogle biti veće za 3,2% u 2015., za 2,9% u 2016., odnosno za 3,2% u 2017. godini. U skladu sa ovim, očekuje se da će se broj nezaposlenih lica tokom projeciranih godina smanjivati u BiH.

U skladu sa navedenim procjenama Evropske komisije inflacija bi u EU trebala biti nešto niža u odnosu na 2013. godinu, te bi se u BiH u 2014. godini možemo očekivati gotovo nepromijenjen nivo cijena, tek 0,1%. Ipak, procjene Evropske komisije govore da će se cijene uvećati 2015. godine, te bi inflacija u EU mogla biti od 1,5% i 1,3% u euro zoni. Obrirrom na ove procjene kao i nastavak uvećanja akciza u BiH se u 2015. godini može očekivati rast cijena od 1,1%, 1% u 2016. i 1,2% u 2017. godini, procjene su DEP-a.

⁹ Direkcija za ekonomsko planiranje, Outlook Perspektive 2015- 2017. godine, Proljeće 2014. godine, Sarajevo, april/travanj 2014. godine

¹⁰ European Economic Forecast, Winter 2014, Str. 22

Prema procjenama DEP-a u 2014. godini očekuje se rast izvoza od 5,0% (nominalna vrijednost od 5,8 milijardi KM) i rast uvoza od 2,2% (nominalna vrijednost od 13,5 milijarde KM). Tokom svih procijenjenih godina do 2017. godine procjenjuje se nastavak rasta i izvoza i uvoza u svim kategorijama proizvoda.

Od ostalih projekcija objavljenih od strane DEP-a, treba napomenuti i navedeni pozitivan uticaj ekonomskog rasta na monetarni sektor. U ovom sektoru se tokom 2014. očekuje rast ukupne novčane stope od 4,4% i nešto usporeniji rast deviznih rezervi tek za 3,6%, ali usljed nastavka rasta uvoza i izvoza, očekivanog priliva putem direktnih stranih ulaganja, te manjeg rasta doznaka iz inostranstva očekuje se rast deviznih rezervi na 4,5% u periodu od 2015-2017. godine.

U bankarskom sektoru, obzirom da se predviđa vrlo nizak rast broja zaposlenih osoba i neto plaća, očekuje se usporavanje stope rasta depozita sektora stanovništva koja bi mogla dostići nivo do 5% u 2014. godini. S druge strane, očekuje se slab rast krajnje potrošnje koja će dijelom biti finansirana kreditima. Rast ukupnih kredita bi u 2014. godini mogao dostići nivo do 4%. Kako se u periodu od 2015. – 2017. godine očekuje nastavak ekonomskog rasta, očekuje se rast kredita između 5% - 6% i depozita između 6% - 8%.

Takođe, se očekuje i realizacija niza kapitalnih projekata u elektroenergetskom sektoru, koji će se realizirati uglavnom putem direktnih stranih ulaganja, te se očekuje i rast direktnih stranih ulaganja do 690 miliona KM u 2014. godini i do 940 miliona KM u 2015. godini, te bi 2017. godine mogla dostići milijardu KM.

Makroekonomska dešavanja u zemljama iz okruženja bila su nestabilna u prvom polugodištu 2013. godine, što je bila karakteristika i drugog polugodišta, sa tek blagim naznakama oporavka krajem prošle godine. Ni zemlje Europske unije nisu bile daleko od istog i u 2013. godini još uvijek se bilježi blagi pad privrednih aktivnosti, uz očekivanu promjenu trenda i oporavak privrednog rasta u 2014. godini, kao i u narednim godinama. Ovakva prognoza za povoljnija ekonomska kretanja u našem okruženju neće zaostajati za ostatkom EU¹¹.

Tabela 6: Makroekonomski pokazatelji Federacije BiH za period 2012.-2017. godina

Indikator	Procjene ostvarenja		Projekcije			
	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Nominalni BDP u mil. KM	17.462	18.142	18.947	20.021	21.203	22.599
Nominalni rast u %	1,60	3,90	4,40	5,70	5,90	6,60
Realni BDP u mil. KM (prethodna g. = 100)	17.031	17.728	18.631	19.587	20.873	22.173
Realni rast u %	-0,90	1,50	2,70	3,40	4,30	4,60

Izvor: FMF

¹¹ Procjene ostvarenja BDP –a za 2012 i 2013, kao i projekcije za period od 2014. – 2017. godine rađene na osnovu stope učešća entiteta u BDP-u BiH, koja je za Federaciju BiH bila 64,20% za 2012. godinu

Kao posljedica značajnih napora, koje su države iz EU provele u području fiskalne konsolidacije, očekuje se da je razdoblje širenja fiskalnih neravnoteža završeno. Ipak, uz prisutne rizike ostvarenja ekonomskog rasta, dio država članica i dalje se suočava s fiskalnim neravnotežama, te rizicima u bankarskom sistemu. Prema pretpostavkama Federalnog ministarstva finansija za Federaciju BiH 2014. godina je prijelomni trenutak za privredu Federacije BiH za koju se, nakon četverogodišnje recesije, očekuje preokret u trendu ekonomskog rasta. Što zači da se nakon minimalnog rasta od 1,5% u 2013. godini, očekuje postepeno ubrzanje rasta realnog BDP-a na 2,7 % u 2014. godini, 3,4 % u 2015., 4,3 % u 2016. godini, te 4,6% u 2017. godini.

3.4. Rizici ostvarenja projekcija

Projekcije DEP-a su, takođe, bazirane na pretpostavkama da će veća iskorištenost kapaciteta u EU kroz rast izvozne tražnje rezultirati daljnjim povećanjem BiH prerađivačke industrije i njenom postepenom vraćanju na nivo predkriznog perioda. Nastavak investicionih ulaganja i realizacija projekata iz oblasti infrastrukture bi trebao značajno doprinijeti jačanju i drugih sektora poput građevinskog sektora ali i onih grana prerađivačke industrije koje su u službi građevinarstva. Takođe se očekuje nastavak trenda rasta proizvodnje u energetsom sektoru koji je jedan od glavnih nosilaca industrijske proizvodnje. Obzirom da glavne pretpostavke projekcija ekonomskog rasta zasnovane na očekivanom rastu u vanjskom okruženju, tu su i glavni rizici njihovog ostvarenja. Naime, ukoliko se u vanjskom okruženju desi slabiji ekonomski rast ili dođe od eventualne recesije u budućnosti to bi moglo ponovo značajno ugroziti BiH ekonomski rast.

Na tržištu rada se očekuju pozitivne promjene u BiH već 2015. godine. U prilog ovim predviđanjima su i predviđanja Evropske komisije koja su bazirana na povećanju broja zaposlenih uz ekonomski rast koji je podstaknut rastom obima investicija i vanjske trgovine. Osnovni rizici za ostvarenje ovih projekcija na tržištu rada odnose se na nivo potražnje, investicija i trgovine kako u BiH tako i u EU. Naime, ako poslovni ambijent ne bude na zadovoljavajućem nivou to može usporiti projekirani ekonomski rast i odgoditi pozitivne na tržištu rada, odnosno predviđeno povećanje broja zaposlenih i neto plaća.

U prilog ostvarenju navedenih projekcija DEP-a ide saopštenje Federalnog zavoda za statistiku prema kojem je u prva tri mjeseca 2014. godine ostvaren rast inudstrijske proizvodnje od 6,7 % i uvećanje izvoza za 3,2% u odnosu na isti period 2013. godine. Međutim, kako su projekcije bazirane pretpostavkama pozitivnog uticaja ekonomskog rasta iz vanjskog okruženja ne treba zaboraviti čitav niz rizika kao što su politička stabilnost, odgovornost, stručnost, upravljanje procesima unutar Federacije, koji zahtijevaju punu mobilnost i fokus svih nivoa vlasti u Federaciji i uposlenika u službama i institucijama na ostvarenju strateških ciljeva i mjera u srednjoročnom periodu. U prilog ovoj konstataciji idu i pretpostavke Evropske komisije za ostvarenje projekcija za EU i euro zonu, naime Evropska komisija navodi kao je moguće ostvariti projekirani rast ukoliko se provedu zacrtane strukturne reforme.

Napominjemo da u obzir nisu uzeti rizici koji se mogu javiti zbog stanja koje je zadesilo Bosnu i Hercegovinu, a izazvano je poplavama i pojavom klizišta, što će imati utjecaj na makroekonomske pokazatelje. Projekcije koje su prikazane u

dokumentu rezultat su analiza i predviđanja rađenih prije elementarnih nepogoda. S toga je preporuka da se navedene projekcije uzmu sa dozom rezerve, a Federalno ministarstvo finansija će u narednom periodu pažljivo pratiti trendove, te revidirati projekcije i analize.

Prema preliminarnim predviđanjima od strane Međunarodnog monetarnog fonda u 2014. godini će, zbog poplava i klizišta, očekivani rast biti usporen i dostići nivo od približno 0,5%.

4. FISKALNA POLITIKA U SREDNJOROČNOM PERIODU

4.1. Fiskalna politika u 2014. godini

Zadaci Vlade Federacije BiH povezani sa strateškim pravcima su usmjereni na dalje smanjivanje fiskalnih i finansijskih rizika i poticanje ekonomskog rasta, te kontinuirana i održiva fiskalna konsolidacija, sa posebnim naglaskom na poboljšanje izvršenja prihoda, racionalizaciji javnog sektora, kao i nastavak pozitivnih rezultata koji su proizvod reformi naknada po osnovu prava.

Mjere konsolidacije budžeta svih nivoa, koje su već dijelom realizovane u 2011., 2012. i 2013. godini, moraju osigurati održivost fiskalnog sistema u Federaciji BiH. Deficit iz ranijeg perioda definira potrebu ciljanog planiranja blagog fiskalnog deficita kako bi se u periodu 2015. – 2017. godina dostigla fiskalna održivost u skladu sa kriterijima EU.

U oblasti porezne politike i javnih prihoda dosadašnje aktivnosti bile su usmjerene na analizu primjene poreskih propisa i propisa kojima su ustanovljeni ostali javni prihodi u cilju nadogradnje i unapređenja politika u oblasti javnih prihoda kroz izmjene postojećih propisa i donošenje novih.

Nastavljene su aktivnosti harmonizacije propisa na teritoriji Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta kako bi se stvorili jednaki uslovi privređivanja za privredne subjekte na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine i izvršila harmonizacija istih sa propisima EU. Takođe, aktivno se radi na iznalaženju rješenja u pravcu smanjenja opterećavanja poslodavaca, kako bi se stimulisao rast stope zaposlenosti, a u isto vrijeme održala stabilnost vanbudžetskih fondova.

Zbog ukazane potrebe za smanjenjem obaveza koje opterećuju pravna lica, u sferi neporeskih dadžbina, uz reforme oporezivanja koje se provode na nivou Federacije, provedene su aktivnosti, izvršene analize fiskalnog opterećenja obveznika i dati principi za racionalizaciju sistema neporeskih prihoda, sa prijedlogom mjera za smanjenje parafiskalnih opterećenja po osnovu opće vodne naknade, naknade za opće korisne funkcije šuma i članarine turističkih zajednica, po pitanju obuhvata obveznika plaćanja, osnovice i stope za obračun, što je podržano od strane Vlade Federacije BiH, te bi u narednom periodu trebalo provesti aktivnosti o mogućnostima operacionalizacije prijedloga.

Nastavljene su aktivnosti na provođenju projekta pojednostavljenja plaćanja javnih prihoda, čija implementacija bi imala višestruke koristi i za obveznika i za Poreznu upravu, kao što su uštede u vremenu i troškovima u odnosu na sadašnje stanje, stvaranje povoljnog poslovnog okruženja za poduzetnike i privredne subjekte u FBiH, smanjenje prosječnih troškova prikupljanja prihoda, kao i povećanje stepena

dobrovoljnog izmirenja obaveza olakšavajući privrednim subjektima da redovno izmiruju obaveze.

Također, u 2013. godini implementiran je Zakon o dopunama Zakona o visini stope zatezne kamate, koji je temporalnog karaktera i donesen je sa ciljem djelimičnog rasterećenja privrednika od nagomilanih obaveza po osnovu javnih prihoda. Ovaj zakon se odnosi na otpis kamata na dospjele a neuplaćene javne prihode i privremeno oslobađanje od zateznih kamata za privredne subjekte koji u predviđenom roku izmire obavezu (glavnicu). Donesenim izmjenama nastojala se povećati likvidnost obveznika koji su imali dospjele neizmirene obaveze po osnovu javnih prihoda kao i oslobađanjem sredstava po ovom osnovu u korist budžeta i vanbudžetskih fondova. Efekti primjene izmjena i dopuna ovog Zakona u 2013. godini odražavaju naplatu po osnovu izmirenja glavnice dospjelih neuplaćenih javnih prihoda u iznosu od 58,7 mil KM, od čega se 31,4 mil KM odnosi na naplaćene doprinose, a 27,3 mil KM na naplaćene poreze i ostale javne prihode. U istom periodu otpisana je i kamata u iznosu od 123,2 mil KM, koja se prvenstveno odnosi na otpisane kamate po osnovu doprinosa za PIO/MIO i to u iznosu od 55,4 mil KM. Također se i u 2014. godini očekuje priliv po osnovu izmirenja glavnice dospjelih neuplaćenih javnih prihoda, čiji efekti će se moći sagledati po isteku zakonskog roka za uplatu glavnice, koji još uvijek teče.

Proces uvođenja fiskalnih sistema i implementacija Zakona o fiskalnim sistemima u toku četverogodišnje primjene pokazao se opravdanim zbog većeg stepena kontrole evidentiranja prometa, što je rezultiralo disciplinu u obračunavanju, prijavljivanju i plaćanju poreskih obaveza, a što je i doprinijelo vršenjem pojačanih aktivnosti inspekcijuskog nadzora nad primjenom Zakona, koje su provedene u okviru redovnih planova i aktivnosti inspekcijuskih organa, kao i pojačanog inspekcijuskog nadzora nad primjenom Zakona o fiskalnim sistemima. Krajnji cilj je potpuna primjena Zakona o fiskalnim sistemima i čitavog niza provedbenih propisa kojim se uređuje ova oblast, uz potrebu za dopunama zakonskih rješenja u smislu usaglašavanja kaznenih odredbi sa propisanim obavezama svih aktera fiskalizacije, što bi olakšalo rad inspekcijuskih organa i u konačnici trebalo rezultirati većim prilivom prihoda oporezivanjem prometa, direktnih poreza i prihoda po osnovu novčanih kazni.

Najveći značaj uvođenja fiskalizacije u Federaciji BiH jeste praćenje krajnje potrošnje iskazane kroz PDV prijave. S obzirom na način izračuna koeficijenata raspodjele prihoda od indirektnih poreza između entiteta, prema metodologiji propisanoj u Pravilniku o izračunu koeficijenata i doznačavanja entitetima, u proteklom periodu došlo je do izmjene koeficijenta doznačavanja prihoda sa Jedinstvenog računa za Federaciju, koji u periodu od 2011. - 2013. godina pokazuju stalni rast u korist Federacije, gdje je prosječni koeficijent u 2011. godini za Federaciju BiH bio 63,30%, a u 2013. godini prosječni koeficijent sa uključenim poravnanjima za tu godinu iznosio je 63,96%.

Pored uticaja na prihode od indirektnih poreza, koji su najznačajniji prihodi svih nivoa vlasti, u periodu od 2010. godine do 2013. godine evidentan je i porast prihoda od direktnih poreza, gdje su prihodi od poreza na dobit koji pripadaju kantonima i koji zavise od ukupnih prihoda, time i prometa, veći za 14%, a prihodi od poreza na dohodak imaju evidentan kontinuiran rast, koji je od perioda donošenja Zakona o porezu na dohodak do kraja 2013. godine veći za 8%, što je za oko 20 mil više prihoda koji pripadaju kantonima i jedinicama lokalne samouprave. Također, u proteklom periodu uslijed povećanog evidentiranja prometa i efikasnijih kontrola

evidentan je i rast ukupnih neporeskih prihoda od oko 13%, odnosno skoro 100 mil KM.

Kako bi povećala disciplinu poreskih obveznika, odnosno smanjila poreznu evaziju i nelojalnu konkurenciju i poboljšala uslove poslovanja, Vlada Federacije BiH je u 2013. godini usvojila Strateški plan Porezne uprave Federacije BiH za period 2014.-2018. godina, čija će provedba ići u fazama u skladu sa raspoloživim budžetskim sredstvima. Implementacija Strateškog plana podrazumjeva značajne kadrovske i infrastrukturne kapacitete, što bi u 2014. godini rezultiralo povećanjem broja inspektora u Poreznoj upravi i Federalnoj upravi za inspekcijske poslove (ukupno 50 inspektora). Osnovni cilj Strateškog plana je povećanje i poboljšanje naplate poreza od strane poreskih obveznika. Modernizacija Porezne uprave Federacije BiH zahtjeva detaljno planiranje, jasnu identifikaciju odgovornosti, koordiniranje aktivnosti upošljavanja i obuke, izmjenu načina rada, unapređenje usluga poreskim obveznicima i građanima i poboljšanje informatičke tehnologije. Vlada Federacije BiH će nastojati osigurati neophodne budžetske resurse kako bi dala podršku ovoj reformi, koja ima veliki značaj za Federaciju BiH.

Jedna od značajnih reformi u okviru upravljanja javnim finansijama u Federaciji BiH je donošenje novog Zakona o budžetima u Federaciji BiH, koji se primjenjuje od 1.1.2014. godine, a koji ima za cilj jačanje koordinacije fiskalnih politika u Federaciji BiH, unapređenja fiskalne odgovornosti i povećanje finansijske discipline, bolju regulativu, odnosno unapređenje propisa, jačanje nadzora Vlade Federacije BiH nad nižim nivoima vlasti i poboljšanje fiskalnog izvještavanja.

Pored toga, instrukcijama budžetskim korisnicima u Federaciji BiH doprinosi se daljem poboljšanju fiskalnog izvještavanja i praćenja, jer se nalaze unošenje datuma dospijea obaveza u sistem trezora što stupa na snagu od 1. januara 2014. godine, gdje se dospelom neizmirenom obavezom smatra bilo koji iznos koji nije plaćen u roku od 90 dana nakon datuma dospijea. Usvajanjem novog Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine, obuhvatit će se svi projekti sa stranim finansiranjem i javna preduzeća za ceste i autoceste u izvještavanju o konsolidiranoj generalnoj vladi Federacije BiH.

Također, u 2014. godini i u skladu sa novim Zakonom o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine usvojeni su sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o utvrđivanju i načinu vođenja Registra budžetskih korisnika budžeta u Federaciji BiH, Pravilnik o obliku, sadržaju, načinu, postupcima i predaji Izjave o fiskalnoj odgovornosti, Uredba o računovodstvu budžeta u Federaciji BiH, te Uredba o budžetskom nadzoru u Federaciji BiH.

Spomenute mjere i propisi doneseni tokom 2013. i 2014. godine, te provedene aktivnosti doprinose stabilnosti javnih finansija, te stvaraju polaznu osnovu za dalju provedbu fiskalne politike u narednom trogodišnjem periodu s ciljem osiguranja likvidnosti sistema i stvaranja preduslova za ekonomski oporavak.

4.2. Kretanje prihoda u periodu od 2015. – 2017. godine

Strukturu javnih prihoda budžeta Federaciji Bosne i Hercegovine čine prihodi po osnovu indirektnih poreza i poreza na dobit, te neporeski prihodi u vodu taksi, naknada, doprinosa i drugih prihoda a koji se ostvaruju, prikupljaju i raspoređuju prema važećim propisima na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine.

4.2.1. Struktura javnih prihoda i trendovi za period od 2011. – 2014. godine

Prema pokazateljima (tabela 7) vidljivo je da su ostvarenja prihoda od poreza rasli, naročito je to važno za kategoriju *prihoda od indirektnih poreza*. Međutim, kada se iz ukupnog prihoda od indirektnih poreza odbije dio koji čini otplatu vanjskog duga, onda je situacija drugačija. Naime, u 2013. godini se prihod od indirektnih poreza bez dijela za otplatu vanjskog duga smanjio za 12, 34% u odnosu na 2011. godinu ili za 108.376.195 KM. Takođe, prema procjenama ostvarenja u Budžetu Federacije BiH za 2014. godinu ova vrsta prihoda je dodatno smanjena za 2.838.793 KM u odnosu na ostvarenje u 2013. godini.

Tabela 7: Struktura prihoda Federacije za period od 2011. – 2014. godine

Opis	Izvršenje			Procjena
	2011	2012	2013	2014
Prihodi od indirektnih poreza ¹²	878.420.740	831.280.342	770.044.545	767.205.752
Dio prihoda od indirektnih poreza za otplatu vanjskog duga	212.409.260	292.793.860	442.995.577	554.189.014
Porez na dobit	46.551.837	47.149.925	49.326.804	49.690.363
1. Poreski prihodi	1.137.381.837	1.171.224.127	1.262.366.926	1.371.085.129
Naknade i takse, novčane kazne i ostali prihodi	24.930.113	21.894.122	22.481.277	22.898.841
Posebne naknade	13.747.415	11.841.290	11.823.576	12.098.892
Ostali neporeski prihodi	226.311.366	314.982.489	213.761.587	264.321.898
2. Neporeski prihodi	264.988.894	348.717.901	248.066.440	299.319.631
3. Ukupno (KM)	1.402.370.731	1.519.942.028	1.510.433.366	1.670.404.760

Izvor: Tabela kreirana na osnovu podataka FMF, Sektor za poreznu politiku i javne prihode

Razlog za smanjenje ne predstavlja smanjenje ove kategorije prihoda, naprotiv prema pretpostavkama Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje projekcije su bazirane na rastu makroekonomskim pokazateljima projiciranih od strane DEP-a, očekivanom (projecirani) ekonomskom rastu u glavnim izvoznim partnerima BiH iz Evropske unije i zemlje regiona, te uz pretpostavku da povećanje stope posebne akcize na cigarete i uvođenje diferenciranih stopa usljed izmjene politika u području indirektnih poreza neće bitno uticati na projecirani rast ovih prihoda.

Dakle, prikazano smanjenje je rezultat uvećanje vanjskog duga koji se otplaćuje izdvajanjem dijela sredstava od ove vrste prihoda. Naravno, trend smanjenja je potrebno uzeti u obzir prilikom procjene godišnjeg budžeta zajedno sa očekivanim obavezama za vanjski dug.

¹² Prihodi uzeti iz DOB 2013-2015, DOB 2014-2016, te procjene za DOB 2015-2017, a na osnovu podataka OMA, april 2012.godine; OMA, april 2013 godine; OMA - april 2014. godine

Kategorija *prihodi o poreza na dobit* su se konstantno uvećavali, odnosno u 2013. godini su ostvareni u iznosu veće za 5,96% u odnosu na 2011. godinu, odnosno trend rasta ostvarenja ovih prihoda je evidentan tokom ove tri godine. Evidentirano je uvećanje u iznosu od 2.775.804 KM u 2013. u odnosu na 2011. godinu.

Neporeski prihodi kao kategorija prihoda budžeta čije ostvarenje uglavnom zavisi od ministarstava i institucija Vlade obzirom da u ovu kategoriju čine prihodi od taksi, naknada, prihoda pružanja javnih usluga (prihodi od vlastitih djelatnosti korisnika budžeta i vlastiti prihodi), naknada prema federalnim zakonima i drugim propisima itd. Dakle, uglavnom od realizacije planova rada pojedinih ministarstava i institucija zavisice i ostvarenje ovih prihoda.

Evidentan je rast ovih prihoda od 31,60% u 2012. u odnosu na 2011. godinu, ali je već naredne 2013. godine došlo do smanjenja ostvarenja ovih prihoda za 28,86% u odnosu na 2012. godinu zbog ne izvršenja budžetom planiranih iznosa.

4.2.2. Struktura projekcije javnih prihoda za period od 2015 – 2017. godine

Projekcija prihoda su izrađene odvojeno za pojedinačne izvore, obzirom da svaki izvor prihoda ima vlastiti osnov i pravila ubiranja. Prihodi od indirektnih poreza su naizdašniji prihodi budžeta sva tri nivoa vlasti u Federaciji BiH. Obzirom da ove prihode čine više kategorija prihoda, tako su i projekcije zasnovane na zakonima koji uređuju pojedinu kategoriju i svaka pojedinačna promjena odnosnog zakona, kao i njihova naplata, uticaće na ostvarenje ovih prihoda u cjelini. Takođe, visina ovog prihoda zavisi od utvrđenog načina raspodjele, donosno procenta učešće Federacije u ovim prihodima.

Tabela 8: Projekcije prihoda Vlade Federacije BiH za period 2015. – 2017. godina

Opis	Projekcije		
	2015	2016	2017
Prihodi od indirektnih poreza	847.306.426	847.703.263	838.650.709
Dio prihoda od indirektnih poreza za otplatu vanjskog duga	385.077.015	451.603.016	544.887.017
Porez na dobit	51.504.061	53.589.975	54.661.775
1. Poreski prihodi	1.283.887.502	1.352.896.254	1.438.199.501
Naknade i takse, novčane kazne i ostali prihodi	23.258.306	23.792.653	24.001.261
Posebne naknade	11.727.557	11.996.436	12.153.957
Ostali neporeski prihodi	335.936.949	338.850.325	352.644.571
2. Neporeski prihodi	370.922.812	374.639.414	388.799.789
3. Ukupno (KM)	1.654.810.314	1.727.535.669	1.826.999.291

Izvor: Tabela kreirana na osnovu podataka FMF, Sektor za poreznu politiku i javne prihode

Uzimajući u obzir sve navedeno projekcije ovih prihoda su preuzete od Odjeljenja za makroekonomsku analizu (OMA) Uprave za indirektno oporezivanje BiH. Prema tim projekcijama procijenjeno je uvećanje *prihoda od indirektnih poreza*, ali dio koji ostaje na raspolaganju Vladi F BiH nakon izdvajanja dijela prihoda za otplatu vanjskog duga je gotovo u nepromijenjenom iznosu obzirom da se uvećava iznos za otplatu. Obaveze za otplatu vanjskog duga se uvećavaju u 2017. godini za 41,50% u odnosu na iznos iz projekcije za 2015. godinu. Dakle, prihodi od indirektnih poreza se tokom procijenjenog perioda smanjuju za 1,02% u 2017. u odnosu na 2015. godinu, dok je za drugu kategoriju poreskih prihoda, odnosno *porez na dobit*, procijenjeno povećanje za 6,13% u 2017. u odnosu na 2015. godinu, odnosno za nešto više od 3 mil. KM. Realno je očekivati ostvarenje procijenjenog uvećanja poreza na dobit obzirom da su se prihodi iz ovoga izvora konstantno uvećavali u periodu od 2011. – 2013. godine, odnosno bili su veći za 5,96% u 2013. u odnosu na 2011. godinu.

Kod *neporeskih prihoda* procijenjen je rast od 4,82% u 2017. u odnosu na 2015. godinu. Procijenjen je rast u svim kategorijama. Prilikom procijenjenja ovih prihoda trebalo bi uzeti u obzir mogućnosti realizacije određenih planiranih aktivnosti ili kretanja u privredi, odnosno politike privrednih subjekata obzirom da se jedan dio prihoda odnosi na prihode od poduzetničkih aktivnosti i imovine, odnosno dividende kao naizdašnjeg prihoda iz ove kategorije, a koje uplaćuju javna preduzeća u vlasništvu Federacije BiH. Ovo navodimo iz razloga što je evidentiran pad prihoda po osnovu dividendi u 2013. za 14,21% u odnosu na 2012. godinu.

Procijenjeno je ukupno uvećanje prihoda od 10,41% za Federaciju BiH u 2017. u odnosu na 2015. godinu. Obzirom da je ovo uvećanje uglavnom zasnovano na uvećanju poreza na dobit i neporesnih prihoda to istovremeno znači da će biti potrebno da Vlada učini dodatne napore na provođenju zacrtanih strateških opredjeljenja, odnosno unapređenja konkurentnosti privrede, te putem ministarstava i institucija realizira zacrtane operativne planove.

4.3. Kretanje rashoda u periodu od 2015. – 2017. godine

Vlada Federacije BiH nastavlja provoditi aktivnosti na održavanju stabilnog fiskalnog sistema, održavanje budžetske ravnoteže i kontrola javne potrošnje što je u skladu sa zacrtanim strateškim ciljevima Vlade. Ovakva politika određena je ispunjavanjem zahtjeva IV. Stand-by aranžmana sa MMF-om. Dostizanje ovoga cilja je moguće provođenjem restriktivne politike javne potrošnje, koja uključuje ograničavanje rasta tekućih rashoda, očuvanje socijalne pravednosti i zaštite najugroženijih grupa stanovništva i boračkih populacija, te osiguranje aktivnog doprinosa povećanju investicija.

Tabela 9: Struktura javne potrošnje za period 2011-2014. godine

Opis	Izvršenje			Budžet
	2011.	2012.	2013.	2014.
Bruto plaće, naknade i doprinosi	237.700.651	226.083.842	224.887.429	251.941.154
Izdaci za materijal i usluge	66.951.047	66.748.103	73.931.832	76.426.236
Transferi	971.844.918	1.015.718.506	991.977.286	990.158.144
Kapitalna potrošnja	29.091.534	12.185.674	12.885.823	28.055.638
Otplate dugova, pozajmljivanje i kamate	337.453.508	567.904.487	697.433.809	1.005.595.284
Ostala potrošnja (rezerva)				5.537.000
Ukupno KM	1.645.041.658	1.888.640.612	2.001.116.179	2.357.715.456

Izvor: FMF, Izvještaji o oizvršenju budžeta 2011, 2012, 2013 i Budžet 2014.

4.3.1. Struktura javnih rashoda i trendovi za period od 2011. – 2014. godina

U 2012. godini *bruto plaće, naknade i doprinosi* su se smanjili za 6% u odnosu na 2011. godinu što je rezultat smanjenja osnovice za obračun sa 330 KM na 315 KM. Ovo smanjenje se počelo primjenjivati od 01.01.2012. godine i nastavlja se primjenjivati u 2013. godini, što je, opet rezultiralo smanjenjem ovih izdataka za 0,5% u odnosu na 2012. godinu. U prilog ovakvom trendu je i Zaključak Vlade FBiH V. broj: 1226/2011 gdje je određeno da je popuna radnih mjesta moguća je samo sporazumnim preuzimanjem državnih službenika iz drugog organa državne službe tj. Internom preraspodjelom službenika.

Izdaci za materijal i usluge bilježe pad od 0,3% u 2012. godini u odnosu na 2011. godinu, dok je u narednoj 2013. godine zabilježen trend rasta ovih troškova od oko 10% obzirom da ovi troškovi uključuju troškove planirane za popis stanovništva, te troškove za implementaciju Zakona o matičnim knjigama. Takođe, nastavlja se trend rasta ovih troškova u približno istom odnosu u planu budžeta za 2014. godinu.

Transferi (tekući i kapitalni) bilježe trend rasta u 2012. u odnosu na 2011. godinu za oko 4,5%, dok u 2013. godini ovi izdaci padaju za 2,3% u odnosu na 2012. godinu. Trend opadanja ovih izdataka je rezultat je poštivanja odredbi iz Sporazuma o Stand-by aranžmanu sa MMF-om po pitanju transfera za socijalna izdvajanja. S druge strane, u 2014. godini nije planiran kapitalni transfer javnim preduzećima – Poseban transakcijski račun za prikupljanje prihoda od GSM licence u iznosu od 27.200.000 KM.

Kapitalna potrošnja se u 2012. godini smanjila za oko 58% u odnosu na 2011. godinu, dok je u 2013. godini evidentiran trend rasta ovih izdataka za oko 5% u odnosu na 2012. godinu. Takođe, planirano je nešto više od duplo većeg iznosa u odnosu na realizirani iznos u 2013. godini, što je posljedica nerealiziranih projekata u prethodnim godinama.

Otplate dugova, pozajmljivanje i kamate bilježe trend rasta iz godine u godinu, razlog su veće otplate unutrašnjeg i vanjskog duga (otplata pozajmljenih sredstava od MMF-a).

Ukupno planirana javna potrošnja u 2014. godini je 2.357,7 mil. KM uključujući otplate dugova, pozajmljivanje i izdatke za kamate. Ovaj planirani iznos predstavlja rast od 17,8% u odnosu na izvršenje Budžeta Vlade Federacije BiH za 2013. godinu. Ako se posmatraju planirani javni rashodi u iznosu od 1.352,1 mil. KM (bez iznosa otplate dugova, pozajmljivanja i kamata) najveći udio se odnosi na transfere (tekuće i kapitalne) 73,2% (990 mil. KM), bruto plaće, naknade i doprinosi 18,6% (251,9 mil. KM), izdacima za materijal i usluge pripada dio od 5,6% (76,4 mil. KM), ostaloj potrošnji (rezerva) 0,4% planiranih javnih rashoda i kapitalnoj potrošnji pripada oko 2% planiranih rashoda.

4.3.2. Struktura projekcije javne potrošnje za period od 2015 – 2017. godine

Projekcija javnih rashoda i izdataka za 2015. godinu je veća za 0,26% u odnosu na budžetom planirane za 2014. godinu, što predstavlja 6,92% projeciranog realnog BDP za Federaciju BiH u 2015. godini, zahvaljujući povećanju projeciranog iznosa transfera (tekućih i kapitalnih) za 1,18%. U 2016. godini je projecirano smanjenje javnih rashoda i izdataka za 3,2% u odnosu na projekciju u 2015. godini, što predstavlja 6,28% projeciranog realnog BDP za Federaciju BiH u 2016. godini, a projecirano je i dodatno smanjenje od 2,03% u 2017. u odnosu na 2016. godinu što je na nivou od 5,8% projeciranog realnog BDP u Federaciji za 2017. godinu.

Ukupna javna potrošnja, koja pored javnih rashoda i izdataka uključuje otplate dugova, pozajmljivanje i kamate, projecirana je u iznosu od 2.142,3 mil. KM u 2015.; u iznosu od 1.991,1 mil. KM u 2016. i 1.983,8 mil. KM u 2017. godini. Ovako projecirana javna potrošnja predstavlja smanjenje za 9,49% u 2015. u odnosu na budžetom planirani iznos za 2014. godinu, za 6,69% u 2016. u odnosu na projecirani iznos u 2015. godine i 0,37% u 2017. u odnosu na projekciju 2016. godine. Odnos ukupne javne potrošnje prema projeciranom realnom BDP u Federaciji je za 2015. – 12,65%; 2016 – 10,89% i 2017 – 8,94%.

Projecirano smanjenje javne potrošnje je rezultat smanjenja planiranih i projeciranih rashoda i izdataka u okviru svih kategorija javnih rashoda, osim transfera koji su projecirani u nešto većem iznosu 2015. u odnosu na budžetom planirani iznos u 2014. godini za 1,18% ili za oko 11,6 mil. KM. Ovakve projekcije predstavljaju konkretizaciju zacrtanih ciljeva Vlade F BiH.

Tabela 10: Projekcija budžetske potrošnje za period 2015 - 2017. godina

Opis	Projekcije		
	2015.	2016.	2017.
Bruto plaće, naknade i doprinosi	247.720.437	243.373.539	244.590.407
Izdaci za materijal i usluge	73.816.712	74.923.963	76.047.822
Transferi	1.001.837.447	965.569.829	936.602.734
Kapitalna potrošnja	25.943.459	22.299.709	22.300.000
Otplate dugova, pozajmljivanje i kamate	778.351.772	678.637.402	697.940.805
Ostala potrošnja (rezerva)	6.310.000	6.310.000	6.310.000
Ukupno KM	2.133.979.827	1.991.114.442	1.983.791.768

Izvor: FMF, Radni materijal za izradu Dokumenta okvirnog budžeta 2015-2017

Bruto plaće, naknade i doprinosi za 2015. godinu su projecirane u iznosu od 247,7 mil. KM, što je za 1,6% manje u odnosu na budžetom planirani iznos za 2014. godinu. U 2016. godini projeciran je iznos od 243,3 mil. KM, što je opet manje u odnosu na projekciju za 2015. godinu za 1,7%, te u iznos od 244,5 mil. KM u 2017. godini što je više za 0,5% u odnosu na 2016. godinu isključivo zbog uvećanja izdataka za radni staž.

Izdaci za materijal i usluge za 2015. godinu projecirane su u manjem iznosu za 3,4% (2,6 mil. KM) u odnosu na budžetom planirani iznos za 2014. godinu, dok je za 2016. i 2017. godinu projecirano uvećanje od 1,5% na godišnjem nivou.

Transferi (tekući i kapitalni) za 2015. godinu su projecirani u većem iznosu u odnosu na budžetom planirani iznos za 2014. godinu za 1,18% (11,6 mil. KM), što je imalo direktan uticaj na projecirano uvećanje ukupnih javnih rashoda za 2015. godinu za oko 3,5 mil. KM u apsolutnom iznosu. Dodatno, ovo je jedina kategorija javnih rashoda za koju je projecirano uvećanje. Za razliku od ovog uvećanja u 2015. godinu projecirano je smanjenje iznosa transfera za 3,6% u 2016. godinu i te gotovo za isti iznos u 2017. godini.

Projecirani iznos za *kapitalnu potrošnju* je smanjen za 7,5%, odnosno za oko 2,1 mil. KM u odnosu na budžetom planirani iznos u 2014. godini, dok je projecirano i smanjenje dodatno smanjenje ovih izdataka u 2016. godini.

Projecirani iznosi za *otplate dugova, pozajmljivanje i kamate* su manji u 2015. za 227,2 mil. KM (22,6%) u odnosu na plan budžeta za 2014. godinu i za oko 99,7 mil. KM (12,8%) u 2016. godinu u odnosu na projecirani iznos u 2015. godini. Projekcije uvećanje izdataka za otplatu dugova u 2017. godinu je u iznosu od oko 19,3 mil. KM u odnosu na 2016. godinu.

4.4. Konsolidirana opća vlada u periodu od 2015. – 2017. godine

U skladu sa podacima iz konsolidovanih izvještaja o oizvršenju budžeta za 2011., 2012. i 2013. godinu u ukupno ostvarenim prihodima, primicima i finansiranju najveće učešće su imali kantoni od 43, 27% prosječno u periodu od tri navedene godine, Federacija sa 41,55% i općine sa 15,18%.

U ukupno ostvarenim rashodima, izdacima i otplatama najveće učešće su, kako i na prihodovnoj strani, imali kantoni sa 43,65%, Federacija sa 41,28% i općine sa 15,07% prosječno u periodu od tri navedene godine.

Tabela 11: Izvršnje budžeta konsolidovano u FBiH u periodu 2011. – 2013. godine (KM)

Godina	2011	2012	2013
Realni BDP (KM) ¹³	16.141.856.000	17.031.000.000	17.728.000.000
Federacija BiH			
Prihodi, primici i finansiranje	1.483.398.000	1.900.011.695	1.935.956.032
% BDP	9,19%	11,16%	10,92%
Rashodi, izdaci i otplate	1.645.041.000	1.888.640.611	2.001.116.179
% BDP	10,19%	11,09%	11,29%
Višak/manjak	-161.643.000	11.371.084	-65.160.147
% BDP	-1,00%	0,07%	-0,37%
Kantoni			
Prihodi, primici i finansiranje	1.943.145.983	1.838.118.787	1.735.492.804
% BDP	12,04%	10,79%	9,79%
Rashodi, izdaci i otplate	1.982.867.377	1.974.926.998	1.882.363.807
% BDP	12,28%	11,60%	10,62%
Višak/manjak	-39.721.394	-136.808.211	-146.871.003
% BDP	-0,25%	-0,80%	-0,83%
Općine			
Prihodi, primici i finansiranje	666.522.198	641.925.619	628.364.141
% BDP	4,13%	3,77%	3,54%
Rashodi, izdaci i otplate	692.159.173	676.084.857	648.259.052
% BDP	4,29%	3,97%	3,66%
Višak/manjak	-25.636.975	-34.159.238	-19.894.911
% BDP	-0,16%	-0,20%	-0,11%
Ukupno (konsolidovano) u F BiH			
Prihodi, primici i finansiranje	4.093.066.181	4.380.056.101	4.299.812.976
% BDP	25,36%	25,72%	24,25%
Rashodi, izdaci i otplate	4.320.067.550	4.539.652.466	4.531.739.038
% BDP	26,76%	26,66%	25,56%
Višak/manjak	-227.001.369	-159.596.365	-231.926.061
% BDP	-1,41%	-0,94%	-1,31%

Izvor: FMF, Konsolidovani izvještaji o izvršenju budžeta za 2011., 2012. i 2013. godinu

Ukupno ostvareni prihodi, primici i finansiranja su se u 2012 i 2013. godini povećali usljed uvećanja zaduživanja i primitaka od prodaje stalnih sredstava za Federaciju BiH i to za 14,99% prosječno u 2013. u odnosu na 2011. godinu. Ostvareni prihodi, primici i finansiranje za nivo kantona su se smanjili za prosječno 5,49% na kraju 2013. godine u odnosu na 2011. godinu. Za nivo općina ukupni prihodi, primici i finansiranje su se smanjili za prosječno 2,9% u 2013. u odnosu na 2011. godinu.

12 Podataka o BDP-u za 2011. godinu uzet iz Statističkog biltena, broj 194/2013., str 13, dok su procjene za 2012., i 2013. godinu izvršene na osnovu stope učešća entiteta u BDP-u BiH koju procjenjuje DEP.

Ukupno ostvareni rashodi, izdaci i otplate zajmova i kredita su se uvećali za Federaciju BiH, dok su za ostale nivoe vlasti (kantone i općine) smanjili što je rezultat uvećanja otplate zajmova i kredita i izdataka za kamate za 10,38% prosječno u 2013. u odnosu na 2011. godinu. Evidentirani iznosi otplate primljenih zajmova i kredita za Federaciju su se povećavali tokom ove tri godine (2011. – 264,24 mil. KM; 2012. – 473,82 mil. KM i 616,40 mil. KM u 2013. godini) što je doprinijelo uvećanju ukupnog ostvarenja na rashodovnoj strani.

Važno je voditi računa o fiskalnom pravilu koncipiranom Zakonom o budžetima u F BiH da nivo prihoda mora biti jednak ili veći od nivoa tekućih rashoda. S tim u vezi, svi nivoi vlasti trebaju voditi računa o deficitu koji planiraju budžetom ili ga usljed nedovoljnog ostvarenja prihoda ostvaruju u toku ostvarenja tekućeg budžeta.

Tabela 12: Odnos ostvarenog deficita/suficita prema BDP-u

Godina	2011.	2012.	2013.
Realni BDP (KM) ¹⁴	16.141.856.000	17.031.000.000	17.728.000.000
Federacija BiH			
Deficit/suficit	31.550.000	100.603.887	164.664.301
% BDP	0,20%	0,59%	0,93%
Kantoni			
Deficit/suficit	-35.576.897	-140.683.797	-144.879.495
% BDP	-0,22%	-0,83%	-0,82%
Općine			
Deficit/suficit	-33.175.074	-42.125.225	17.402.494
% BDP	-0,21%	-0,25%	0,10%
Ukupno (konsolidovano) u Federaciji BiH			
Deficit/suficit	-37.201.971	-82.205.135	37.187.300
% BDP	-0,23%	-0,48%	0,21%

Izvor: FMF, Konsolidovani izvještaji o izvršenju budžeta za 2011., 2012. i 2013. godinu

Iz projekcije prihoda Federalnog ministarstva finansija, Sektor za poreznu politiku i javne prihode vidljivo je blago uvećanje svih vrsta prihoda koji su na raspolaganju kantonima i općinama.

12 Podataka o BDP-u za 2011. godinu uzet iz Statističkog biltena, broj 194/2013., str 13, dok su procjene za 2012., i 2013. godinu izvršene na osnovu stope učešća entiteta u BDP-u BiH koju procjenjuje DEP.

Tabela 13: Projekcije prihoda za period od 2014. -2017.godine (kantoni, općine i ostali korisnici javnih prihoda)

Opis	Projekcije			
	2014	2015	2016	2017
I Porezi	1.772.565.861	1.925.204.522	1.945.249.198	1.951.055.126
1. Indirektni porezi	1.319.085.249	1.456.805.302	1.457.487.599	1.441.923.209
<i>kantonalni budžeti</i>	<i>1.091.042.876</i>	<i>1.204.954.000</i>	<i>1.205.518.342</i>	<i>1.192.644.711</i>
<i>općinski budžeti</i>	<i>178.449.515</i>	<i>197.080.666</i>	<i>197.172.969</i>	<i>195.067.375</i>
<i>direkcije cesta</i>	<i>49.592.858</i>	<i>54.770.636</i>	<i>54.796.288</i>	<i>54.211.123</i>
2. Porez na dohodak	269.143.580	278.007.806	289.628.238	302.571.180
<i>kantonalni budžeti</i>	<i>211.683.976</i>	<i>218.693.357</i>	<i>227.878.331</i>	<i>238.111.711</i>
<i>općinski budžeti</i>	<i>57.459.603</i>	<i>59.314.449</i>	<i>61.749.907</i>	<i>64.459.469</i>
3. Porez na dobit	109.270.323	112.845.302	117.544.876	122.796.484
4. Porezi građana	74.505.084	77.038.257	80.119.787	83.324.578
6. Ostali porezi	561.626	507.855	468.697	439.675
II Naknade i takse	189.098.606	195.527.959	203.349.077	211.483.041
1. Naknade i takse	189.098.606	195.527.959	203.349.077	211.483.041
III Posebne naknade	155.974.983	161.286.789	167.738.260	174.447.791
1. Posebne naknade	155.974.983	161.286.789	167.738.260	174.447.791
IV Novčane kazne	28.009.254	28.891.053	29.974.575	31.106.100
1. Novčane kazne	27.078.322	27.992.670	29.104.905	30.261.623
2. Ostali prihodi	930.932	898.384	869.670	844.477
V. Ostali neporezni prihodi	195.805.443	202.462.828	210.561.341	218.983.795
1. Ostali neporezni prihodi	195.805.443	202.462.828	210.561.341	218.983.795
2. Grantovi	-	-	-	-
UKUPNO: I + II + III + IV	2.341.454.147	2.513.373.151	2.556.872.452	2.587.075.852

Izvor: FMF, Sektor za poreznu politiku i javne prihode

Indirektni porezi kao naizdašniji za sve nivoe vlasti projecirani su u iznosu od 1.319 mil. KM u 2014., da bi narasli na iznos od 1.441 mil. KM u 2017. godini ili za 9,31%.

U kantonima se očekuje rast *indirektnih poreza* po prosječnoj stopi od 3,41% u period od 2014. do 2017. godine, odnosno očekuje se uvećanje ove vrste za 101 mil. KM na kraju 2017. godine. Takođe, ista stopa uvećanja predviđa se za općine i direkcije za ceste. Ako se tome dodaju i drugi prihodi od poreza (porez na dohodak, dobit, porezi građana i ostali porezi), onda se predviđa uvećanje *ukupnih poreskih prihoda* za ove nivoe vlasti i ostale korisnike u 2015. za 8,61%, u 2016. za 1,4%, u 2017. za 0,3% u odnosu na 2014. godinu ili ukupno u apsolutnom iznosu uvećanje oko 178,4 mil. KM.

Neporeski prihodi projecirani su na uvećanja od oko prosječno 3,8% u periodu od 2014. go 2017. godine, osim novčanih kazni čije se uvećanje očekuje prosječno od

3,77%. Prema kategorijama neporeznih prihoda, kod naknada i taksi, kao vlastitih prihoda institucija očekuje se rast u apsolutnom iznosu od 22,4 mil. KM u 2017. godini u odnosu na 2014. godinu, posebne naknade za oko 18,4 mil. KM i novčane kazne za apsolutni iznos od oko 3,2 mil. KM.

Sve ove projekcije zasnivaju se za projekcijama ekonomskog rasta, te će, s tim u vezi, zavisiti od vanjskih faktora kao što su cijena nafte i inflatorna kretanja na svjetskog tržištu i u okruženju. Takođe, projekcije za kantone i općine se zasnivaju na pretpostavkama da neće doći do prenosa nadležnosti između nivoa vlasti kao i na pretpostavci da neće doći do izmjena zakonskih rješenja prije svega u oblasti indirektnog oporezivanja izuzev već očekivanih uticaja povećanja stope akcize na duhan.

5. JAVNI DUG U SREDNJOROČNOM PERIODU

5.1. Stanje i projekcije javnog duga u periodu od 2015. – 2017. godine

Stanje i projekcije javnog duga su od izuzetne važnosti za kreiranje fiskalnih i razvojnih politika. Zaduživanje treba biti na realnim i održivim osnovama da bi se održala stabilnost fiskalnog sistema i obezbijedio osnov za razvojne inicijative. Pregled stanja i projekcija javnog duga u ovom dokumentu se temelji na podacima o unutarnjem i vanjskom dugu u Federaciji BiH sa kojima raspolaže Federalno ministarstvo finansija.

5.1.1. Stanje javnog duga u Federaciji BiH u periodu od 2011. - 2013. godine

Ukupan dug u Federaciji se odnosi na obaveze preuzete po osnovu vanjskog duga bivše Jugoslavije, preuzete unutarnje obaveze, zaduživanje na domaćem tržištu, uključujući emisiju vrijednosnih papira i novo vanjsko zaduženje.

Povećanje stanja duga u 2013. i 2012. godini u odnosu na 2011. godinu uzrokovano je, rastom vanjskog duga, odnosno angažovanjem ranije ugovoreni ino-kredita za projekte u toku, povlačenjem tranši Stand-by aranžmana, te emisijom dužničkih vrijednosnih papira na domaćem tržištu i novim verifikovanim obavezama po osnovu stare devizne štednje. Posebno je vidljivo povećanje stanja duga javnih preduzeća koji je u 2013. godini veći za 692,8 mil. KM u odnosu na 2011. godinu.

Ukupan (konsolidovani) dug u Federaciji BiH na dan 31.12.2013. godine iznosi 5.628,8 mil. KM, od čega Federaciji pripada iznos od 3.448,1 mil. KM, kantonima 346,9 mil. KM, lokalnim samoupravama (općinama i gradovima) iznos od 101,4 mil. KM i javnim preduzećima 1.732,3 mil. KM. Ukupan, ovdje prikazani, dug javnih preduzeća odnosi se na vanjski dug.

Tabela 14: Struktura duga Federacije BiH u periodu 2011. - 2013. godina

Opis	2011.	2012.	2013.
1. Unutarnji dug u Federaciji BiH	925.928.902	981.541.424	957.618.119
1.1. Unutarnji dug Federacije	818.122.731	870.156.483	795.832.840
1.3. Unutarnji dug kantona	71.775.185	67.073.849	113.875.225
1.4. Unutarnji dug općina i gradova	36.030.986	44.331.092	47.910.054
2. Vanjski dug u Federaciji BiH	4.133.957.922	4.379.431.811	4.671.230.019
2.1. Vanjski dug Federacije	2.884.475.390	2.774.613.519	2.652.318.436
2.2. Vanjski dug kantona	159.749.158	236.979.310	233.102.725
2.3. Vanjski dug općina i gradova	50.247.033	54.493.877	53.504.550
2.4. Vanjski dug javnih preduzeća i ostalih korisnika	1.039.486.341	1.313.345.105	1.732.304.308
3. Ukupan dug u Federaciji BiH	5.059.886.824	5.360.973.235	5.628.848.138
3.1. Ukupan dug Federacije BiH	3.702.598.121	3.644.770.002	3.448.151.276
3.2. Ukupan dug kantona	231.524.343	304.053.159	346.977.950
3.3. Ukupan dug općina i gradova	86.278.019	98.824.969	101.414.604
3.4. Ukupan dug javnih preduzeća i ostalih	1.039.486.341	1.313.345.105	1.732.304.308

Izvor: podaci FMF za 2013. godinu i Informacija o vanjskom i unutarnjem dugu FBiH na dan 31.12.2012. godine

Ukupan dug za Federaciju BiH na dan 31.12.2013. godine je 3.448,15 mil. KM ili 19,45% od procijenjenog realnog BDP-a Federacije BiH, od toga 2.652,32 mil. KM se odnosi na vanjski dug čiji je odnos prema procijenjenom realnom BDP-u 14,96% i 752,83 mil. KM unutarnjeg duga ili 4,49% BDP-a. Evidentno je smanjenje odnosa duga prema BDP-u za 1,95 procentni poen zahvaljujući smanjenju duge u obje kategorije, vanjskog i unutarnjeg.

Ukupan dug kantona na dan 31.12.2013. godine je 346,98 mil. KM ili 1,96% od procijenjene vrijednosti realnog BDP-a. Na vanjski dug odnosi se iznos od 233,10 mil. KM ili 1,31% u odnosu na procijenjenu vrijednost BDP-a, dok se na unutarnji dug odnosi iznos od 113,88 mil. KM koji je predstavlja 0,64% od BDP-a.

Općine i gradovi imale su na dan 31.12.2013. godine ukupan iznos duga 101,41 mil. KM ili 0,57% od procijenjene vrijednosti realnog BDP-a, od čega se na vanjski dug odnosi 53,50 mil. KM (0,30% u odnosu na BDP) i 47,90 mil. KM (0,27%) na unutarnji dug.

Za Javna preduzeća stanje duga na 31.12.2013. godine je bilo 1.732,30 mil. KM i odnosi se na vanjski dug, što je predstavlja 9,77% u odnosu na procijenjenu vrijednost realnog BDP-a.

Stanje ukupnog (konsolidovanog) duga u Federaciji BiH na dan 31.12.2013. godine je 5.628,84 mil. KM ili 31,75% u odnosu na procijenjenu vrijednost realnog BDP-a, od toga se na vanjski dug odnosi iznos od 4.671,22 mil. KM (26,35% u odnosu na procijenjeni iznos BDP-a) i 957,61 mil. KM (5,40% procijenjenog BDP-a) na unutarnji dug. Ukupan dug u Federaciji BiH se neznatno povećao u odnosu na BDP (za 0,27 procentnih poena) u 2013. u odnosu na 2012. godinu zahvaljujući uglavnom uvećanju duga kod javnih preduzeća za oko 418 mil. KM ili oko 2 procentna poena.

Tabela 15: Odnos duga prema BDP u 2012. i 2013. godini

Godina	BDP ¹⁵	Stanje duga			Odnos duga prema BDP		
		Vanjski dug	Unutarnji dug	Ukupno	Vanjski dug	Unutarnji dug	Ukupno
		Federacija BiH					
31.12.2013.	17.728	2.652,32	795,83	3.448,15	14,96%	4,49%	19,45%
31.12.2012.	17.031	2.774,61	870,16	3.644,77	16,29%	5,11%	21,40%
		Kantoni					
31.12.2013.	17.728	233,10	113,88	346,98	1,31%	0,64%	1,96%
31.12.2012.	17.031	236,98	67,10	304,06	1,39%	0,39%	1,79%
		Općine i gradovi					
31.12.2013.	17.728	53,50	47,90	101,41	0,30%	0,27%	0,57%
31.12.2012.	17.031	54,50	44,30	98,82	0,32%	0,26%	0,58%
		Javna preduzeća i ostalih korisnika					
31.12.2013.	17.728	1.732,30		1.732,30	9,77%	0,00%	9,77%
31.12.2012.	17.031	1.313,35		1.313,35	7,71%	0,00%	7,71%
		Ukupno					
31.12.2013.	17.728	4.671,22	957,61	5.628,84	26,35%	5,40%	31,75%
31.12.2012.	17.031	4.379,44	981,56	5.361,00	25,71%	5,76%	31,48%

Izvor: FMF procjene BDP-a i Sektor za upravljanje dugom, Podaci o unutrašnjem i vanjskom dugu u Federaciji BiH, Sarajevo, 09.04.2014. godine

5.1.2. Projekcija otplate i stanja duga u Federaciji BiH u periodu od 2014. - 2017. godine

Prema podacima Sektora za upravljanje dugom Federalnog ministarstva finansija, očekuje se uvećanje ukupnog duga u Federaciji do kraja 2014. godine za 309,34 mil. KM u odnosu na stanje duga na dan 31.12.2013. godine, gdje je planirano povećanje vanjskog duga za 337,17 mil. KM, dok se očekuje da se unutarnji dug smanji na 27,83 mil. KM. Planirano je povećanje duga u kantonima u iznosu od 18,87 mil. KM, općinama u iznosu od 146,45 mil. KM i javnim preduzećima i ostalim korisnicima u iznosu od 305,67 mil. KM, dok je za Federaciju planirano smanjenje stanja duga za 161,66 mil. KM do kraja 2014. godine.

U projekcijama za period 2015. – 2017. godine stanje duga se smanjuje jer se uglavnom smanjuje novo zaduženje. U projekcijama za 2015. godinu predviđa se smanjenje novog zaduženja za 473,28 mil. KM ili za oko 40% u odnosu na planirano zaduženje u 2014. godini. Novo smanjenje zaduženja je projecirano i u 2016. godini i to oko 17% manje zaduženja u odnosu na 2015. godinu. Isti scenario je projeciran i za 2017. godinu gdje se očekuje smanjenje za 58,2 mil. KM.

¹⁵ Uzeti procijenjeni iznos realnog BDP-a a njegova procjena izvršena na osnovu DEP-ovih podataka o učešću entiteta u BDP-u BiH

Tabela 16: Projekcije otplate i stanje duga u periodu od 2014. – 2017. godine

Godina	2014			2015			2016			2017		
Opis	Novo zaduženje	Otplata glavnice	Stanje duga	Novo zaduženje	Otplata glavnice	Stanje duga	Novo zaduženje	Otplata glavnice	Stanje duga	Novo zaduženje	Otplata glavnice	Stanje duga
1. Unutarnji dug u FBiH	351.517.138	379.343.792	929.791.465	568.010.691	518.211.123	979.591.033	564.000.000	608.187.332	935.403.701	503.500.000	356.972.734	1.081.930.967
1.1. Unutarnji dug F BiH	351.517.138	379.018.792	768.331.186	568.010.691	518.011.123	818.330.754	564.000.000	607.987.332	774.343.422	503.500.000	356.772.734	921.070.688
1.2. Unutarnji dug kantona	0	0	113.875.225	0	0	113.875.225	0	0	113.875.225	0	0	113.875.225
1.3. Unutarnji dug općina i gradova	0	325.000	47.585.054	0	200.000	47.385.054	0	200.000	47.185.054	0	200.000	46.985.054
2. Vanjski dug u FBiH	822.119.992	484.954.553	5.008.395.458	132.342.953	326.165.953	4.814.572.458	16.226.277	400.088.853	4.430.709.882	18.523.492	505.135.797	3.944.097.577
2.1. Vanjski dug F BiH	211.759.822	345.913.539	2.518.164.719	11.993.064	154.973.771	2.375.184.012	9.791.590	223.383.816	2.161.591.786	18.523.492	314.773.330	1.865.341.948
2.2. Vanjski dug kantona	43.526.969	24.655.155	251.974.539	15.906.554	140.317.673	127.563.420	3.976.639	54.429.667	77.110.392	0	42.516.097	34.594.295
2.3. Vanjski dug općina i gradova	147.543.833	768.157	200.280.226	3.360.900	2.606.371	201.034.755	0	4.478.847	196.555.908	0	5.578.847	190.977.062
2.4. Vanjski dug javnih preduzeća i ostalih korisnika	419.289.368	113.617.701	2.037.975.975	101.082.435	28.268.138	2.110.790.272	2.458.048	117.796.523	1.995.451.797	0	142.267.523	1.853.184.273
3. Ukupno dug u FBiH	1.173.637.130	864.298.345	5.938.186.923	700.353.644	844.377.076	5.794.163.491	580.226.277	1.008.276.185	5.366.113.583	522.023.492	862.108.531	5.026.028.544
3.1. Ukupan dug F BiH	563.276.960	724.932.331	3.286.495.905	580.003.755	672.984.894	3.193.514.766	573.791.590	831.371.148	2.935.935.208	522.023.492	671.546.064	2.786.412.636
3.2. Ukupan dug kantona	43.526.969	24.655.155	365.849.764	15.906.554	140.317.673	241.438.645	3.976.639	54.429.667	190.985.617	0	42.516.097	148.469.520
3.3. Ukupan dug općina i gradova	147.543.833	1.093.157	247.865.280	3.360.900	2.806.371	248.419.809	0	4.678.847	243.740.962	0	5.778.847	237.962.116
3.4. Ukupan dug javnih preduzeća i ostalih korisnika	419.289.368	113.617.701	2.037.975.975	101.082.435	28.268.138	2.110.790.272	2.458.048	117.796.523	1.995.451.797	0	142.267.523	1.853.184.273

Izvor: Tabela kreirana na osnovu podataka Sektora za upravljanje dugom, Podaci o unutrašnjem i vanjskom dugu u Federaciji BiH, Sarajevo, 09.04.2014. godin